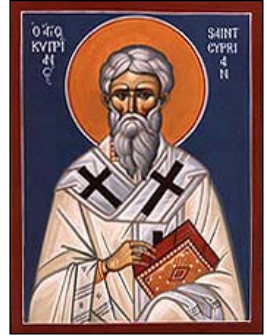

Ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ μεγάλου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας (16ῆ Σεπτεμβρίου)

Ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυς Κυπριανὸς Καρχηδόνος*

Ο ΘΑΣΚΙΟΣ ΚΑΙΚΙΛΙΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ, τέκνον ἐπιφανῶν ἐθνικῶν γονέων, ἐγεννήθη εἰς Καρχηδόνα, πλησίον τῆς σημερινῆς Τύνιδος (πρωτεύουσας τῆς Τυνησίας, Β. Ἀφρική), περὶ τὸ 210. Λαβὼν ἀρτίαν μόρφωσιν καὶ ἐντριβῆς τῆς λατινικῆς φιλολογίας, ἐξήσκησε μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας καὶ σπανίας δεινότητος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ρήτορος καὶ τοῦ συνηγόρου εἰς τὴν πατρίδα του, τὸ ὁποῖον συνέβαλεν ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ ἐνωρὶς μεγάλην αἴγλην ἐν μέσῳ τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν.

* * *

ΖΩΝ βίον ἔκλυτον, ὠμολόγει βραδύτερον, ὅτι ἦτο τότε αἰχμάλωτος τῶν κακιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχαν καταστήσει οἶονεὶ σύντροφοὶ του. Ἄλλ' ἡ ἀτμόσφαιρα ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔζη δὲν τὸν ἔθελε καὶ ἐν πνεῦμα μελαγχολίας ἐκυριάρχει ἐντὸς αὐτοῦ. Ἔχων ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθὰ, δὲν ἱκανοποιεῖτο μὲ αὐτά· ὅπως ὁμολογεῖ βραδύτερον, γράφων πρὸς τὸν φίλον του Δονᾶτον, ἀντελαμβάνετο, ὅτι ἡ δόξα εἶναι δηλητήριον ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου· τὰ πλουτῆ γίνονται κύριοί μας, ἀντὶ νὰ εἴμεθα ἡμεῖς κύριοι αὐτῶν· ἡ δικαιοσύνη προδίδεται ἀπὸ τοὺς τεταγμένους ὑπερασπιστάς της· ἡ ἠθικὴ εἶναι ὑποκρισία, καταδικάζουσα εἰς τὸ φανερόν ὅ,τι διαπράττεται εἰς τὸ κρυπτόν,

καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ τῶν ἐθνικῶν εἶναι τὰ σύμβολα καὶ τὰ πρότυπα πάσης κακίας.

«Ἐπλανώμην», γράφει, «ὡσὰν τυφλὸς εἰς τὰ σκότη τοῦ θανάτου· ἐταλαντευόμην εἰς τὴν τύχην τῆς τρικυμισμένης θαλάσσης τοῦ κόσμου· παρεξέκλινα τῆς εὐθείας, μὴ γνωρίζων τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, ξένος πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς».

* * *

ΑΗΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ἀπὸ τὰ κοσμικὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὴν δύναμιν νὰ τὰ ἀπωθήσῃ, ἔχων ὁμῶς τὴν συναίσθησιν τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς λυτρώσεως, συνήντησε κατὰ πρόνοιαν Θεοῦ ἓνα ἠθικὸν καὶ μορφωμένον κληρικόν, ὀνομαζόμενον Καϊκίλιον, ὁ ὁποῖος τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ συνέστησε τὴν μελέτην τῆς ἀγίας Γραφῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνέκυψε πράγματι μὲ ζῆλον καὶ κατανόησιν.

Ὁ Κυπριανός, ὡς διὰ θαύματος, ἔλυσε τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς του, καὶ ἀπαρνηθεὶς τὸν ἐθνισμόν, ἔγινεν ὀλοψύχως Χριστιανός, δεχθεὶς τὸ βάπτισμα περὶ τὸ 245. Οἱ εἰδωλολάτραι βαρέως ἔφεραν τὴν μεταστροφὴν του καὶ ἔκτοτε τὸν ἀπεκάλουν εἰρωνικῶς Κοπριανὸν (ἀπὸ τὴν κόπρον).

Ὁ Κυπριανὸς μὲ τὸ βάπτισμα ἠσθάνθη πλήρη ἀνακαίνισιν· ὡς ἔγραφε πρὸς τὸ φίλον του Δονᾶτον,

«τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος ἐξέπλυνε τὰς κηλίδας τοῦ προτέρου μου βίου· εἰς τὴν καρδίαν μου, ποὺ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τὸν ρύπον τοῦ παρελθόντος, ἐξεχύθη φῶς ἄνωθεν· τὸ οὐράνιον πνεῦμα μὲ ἔκαμε νέον ἄνθρωπον, ὡσὰν νεογεννηθέντα. Παρευθύς, μὲ θαυμαστὸν τρόπον, ἡ βεβαιότης διεδέχθη τὴν ἀμφιβολίαν, αἱ κλεισμένα θύραι ἠνοίχθησαν καὶ τὸ φῶς ἐφώτισε τὰ σκότη μου. Ὅ,τι μοῦ ἐφαίνετο ἄλλοτε δύσκολον δὲν ἦτο πλέον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου καὶ ἦτο δυνατὸν ἔκτοτε νὰ κάνω ὅ,τι ἐνόμιζα ὡς τότε ἀδύνατον... Ἀπὸ τὸν Θεόν, ναὶ ἀπὸ τὸν Θεόν, προέρχεται ὅλη ἡ δύναμίς μας. Χάρις εἰς αὐτὸν ζῶμεν, χάρις εἰς αὐτὸν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ἐκτελέσωμεν τὸ ἀγαθόν. Χάρις εἰς τὴν δυνάμιν του ἀποκτῶμεν νέας δυ-

*νάμεις, καί, ζῶντες ἀκόμη ἐδῶ κάτω, ἔχομεν ἤδη τὸ προ-
αίσθημα τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας».*

Γενόμενος Χριστιανὸς διέκοψε κάθε δεσμὸν μὲ τὸν πρότερον βίον, εἰς τοιοῦτο σημεῖον ὑπερβολῆς, ὥστε νὰ διακόψῃ καὶ τὴν τόσον εἰς αὐτὸν προσφιλῆ μελέτην τῶν ἀρχαίων κλασικῶν, περιορισθεὶς εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν μελέτην τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τινων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καὶ μάλιστα τοῦ Τερτυλλιανοῦ, τὸν ὁποῖον βαθύτατα ἐξετίμα καὶ ἀπεκάλει διδάσκαλον, παρ' ὅλην τὴν διαφορὰν τοῦ χαρακτήρος του πρὸς αὐτὸν καὶ παρὰ τὸ ὅτι δὲν ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὴν παρέκκλισίν του πρὸς τὴν αἵρεσιν τοῦ Μοντανισμοῦ.

Ζῶν ἔκτοτε βίον αὐστηροτάτης ἐγκρατείας καὶ ἀσκήσεως, διεμοίρασε τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἡ περίθαλψις τῶν ἐνδεῶν ἀπετέλει τὸ κύριον μέλημά του.

* * *

ΟΛΙΓΟΝ καιρὸν ὕστερα ἀπὸ τὸ βάπτισμα προεχειρίσθη εἰς διάκονον καὶ πρεσβύτερον, καὶ μετ' ὀλίγον (τὸ 248/9) εἰς ἐπίσκοπον, ἐξαναγκασθεὶς νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Κλήρου καὶ λαοῦ, καίτοι αὐτὸς ἐπέμενε νὰ χαρακτηρίζῃ ἑαυτὸν ἀνάξιον δι' ὑπουργημα τόσον ὑψηλόν.

Μόνον ὀλίγοι τινὲς κληρικοί, ἐκ φθόνου κινούμενοι, ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς ἐκλογῆς του, ἐπειδὴ δῆθεν μόλις πρὸ ὀλίγου εἶχε προσέλθει εἰς τὸν Χριστιανισμόν, καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ νὰ μὴ χειροτονῶνται «νεόφυτοι».

Ὁ Κυπριανός, δράσας μίαν ὀλόκληρον δεκαετίαν (248-258) ὡς ἐπίσκοπος Καρχηδόνας, ἀνεδείχθη πρότυπον ἐπισκόπου, φροντίσας διὰ τὴν ἐδραΐωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ ἀναδειχθεὶς πατὴρ τοῦ ποιμνίου του, μὲ πραότητα καὶ γλυκύτητα προσβλέπων πρὸς πάντας, ἐκτὸς πρὸς τοὺς ζητοῦντας νὰ προσβάλουν τὸ κύρος τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ νὰ σπεύρουν ζιζάνια εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

* * *

ΜΟΛΙΣ ὅμως δύο ἔτη ἀπὸ τῆς χειροτονίας του, ἐξερράγη, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 250, ὁ τρομερὸς διωγμὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Δεκίου.

Εἰς ὠρισμένην ἡμέραν δι' ἐκάστην ἐπαρχίαν ὑπεχρεοῦντο οἱ Χρι-

στιανοί, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, νὰ ἀποκηρύξουν διὰ λιβέλλου τὸν Χριστὸν καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ νὰ θυσιάσουν εἰς τὰ εἶδωλα.

Οἱ Χριστιανοὶ ἀνεζητοῦντο παντοῦ ὑπὸ τοῦ καταλλήλως ἐρεθισθέντος κατ' αὐτῶν ἐθνικοῦ ὄχλου καὶ ὠδηγοῦντο εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου.

Ἦδη ἠκούοντο φωναί: «Τὸν Κυπριανὸν εἰς τοὺς λέοντας» (Cyprianum ad leonem).

Ὁ Κυπριανὸς, μὴ ἐπιθυμῶν εἰς τὰς τόσον δυσκόλους αὐτὰς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν στιγμὰς νὰ ἀφήσῃ ὄρφανὸν τὸ ποίμνιόν του, προετίμησε νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ τῆς Γραφῆς: «Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην»· ἐκ τοῦ κρησφυγέτου τοῦ ὅμως εὐρίσκετο εἰς διαρκῆ ἐπικοινωνίαν καὶ ἀλληλογραφίαν μὲ τὸ ποίμνιόν του, διὰ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας τοῦ ὁποίου ἐγκατέστησεν εἰς τὴν Καρχηδόνα συμβούλιον ἐκ τεσσάρων κληρικῶν.

Ὅπως ἔγραφε βραδύτερον,

«ἂν καὶ ἀπουσίαζα σωματικῶς ἀπὸ τὴν Καρχηδόνα, δὲν ἔπαυσα ποτέ, μὲ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, νὰ εἶμαι μαζὶ μὲ τοὺς ὑποφέροντας ἀδελφούς μου, ὄχι μόνον μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὰς συμβουλίας, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὰς τὰς πράξεις μου».

Δυστυχῶς μέγα μέρος τοῦ ποιμνίου δὲν ἔδειξαν τὴν δέουσαν ἐγκαρτέρησιν, καί, ἂν καὶ τινες ἐξ αὐτοῦ προετίμησαν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, πολλοὶ ὑπέκυψαν καὶ ἔθυσαν εἰς τὰ εἶδωλα ἢ ἐξηγόρασαν ἀπόδειξιν ὅτι ἔπραξαν τοῦτο, λησμονοῦντες ὅ,τι εἶπεν ὁ Σωτὴρ:

«ὅστις ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν ἀγὰρ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

Ὁ Κυπριανὸς ἐλυπεῖτο κατάκαρδα, μανθάνων τὰ δεινοπαθήματα τῶν μαρτύρων, ὡς καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα τῶν θυσιαζόντων εἰς τὰ

εἶδωλα, τῶν πεπτωκότων (lapsi), ὡς ἐλέγοντο, πρὸ πάντων ὅταν οὗτοι ἦσαν κληρικοί.

“Ὅπως ἔγραφε,

«Λυποῦμαι μὲ τοὺς λυπουμένους, θρηνώ μὲ τοὺς θρηνοῦντας, καὶ μαζί μὲ τοὺς πίπτοντας ἀπὸ τὴν πίστιν των νομίζω, ὅτι πίπτω καὶ ἐγώ. Τὰ μέλη μου εἶναι καταπληγωμένα ἀπὸ τὰ βέλη τοῦ μαινομένου ἐχθροῦ, καὶ τὰ φαρμακερὰ ξίφη του εἰσέδυσαν εἰς τὰ ἐντόσθιά μου. Ἡ ψυχὴ μου δὲν δύναται νὰ μένη ἀδιάφορος καὶ ἀσυγκίνητος ἀπὸ τὸν διωγμὸν, καὶ μαζί μὲ τοὺς πληγωθέντας ἀπὸ τὸ κακὸν ἀδελφούς συναισθάνομαι καὶ ἐμὲ αὐτὸν πληγωμένον».

Ἄρκετοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς θυσιάσαντας εἰς τὰ εἶδωλα, ἢ καὶ τοὺς ἐξαγοράσαντας ψευδῆ δήλωσιν ὅτι ἐθυσίασαν, μόλις ὀλιγόστευεν ὁ κίνδυνος, ἤθελαν νὰ γίνουν ἀμέσως δεκτοὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, ἀπειλοῦντες ἢ καὶ προσκομίζοντες συστατικὰς ἐπιστολὰς ὁμολογητῶν, ὅπως ἐλέγοντο οἱ ὑποβληθέντες εἰς μαρτύρια, διὰ τὴν ἐμμονὴν εἰς τὴν πίστιν των, ἀλλὰ μὴ θανατωθέντες.

Ὁ Κυπριανὸς ἀπὸ τὸ κρησφύγετόν του διεκήρυττεν, ὅτι οἱ θυσιάσαντες εἰς τὰ εἶδωλα μόνον μετὰ εἰλικρινῆ μετάνοιαν ἔπρεπε νὰ τύχουν συγγνώμης καὶ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ διωγμοῦ. Ἐξαιρέσεις ἠδύνατο νὰ γίνῃ μόνον διὰ τοὺς βαρέως ἀσθενεῖς.

Ἰδίως ἐξανίστατο κατ’ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μὲ ἀπειλὰς ἢ μὲ μεσολάβησιν τῶν ὁμολογητῶν ἐπεδίωκαν νὰ γίνουν ἀμέσως δεκτοί·

«Ὅσοι νομίζουν, ἔγραφε, ὅτι εἰμποροῦν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μὲ ἀπειλὰς καὶ ὄχι μὲ προσευχάς, ὡς καὶ ὅσοι νομίζουν ὅτι εἰμποροῦν νὰ ἀνοίξουν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τρομοκρατοῦντες καὶ ὄχι μὲ δάκρυα καὶ συντριβὴν, ἅς εἶναι βέβαιοι, ὅτι θὰ εὔρουν κλειστὰς τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας».

Αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ζητοῦντας νὰ ἐκβιάσουν τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ νὰ προσβάλλουν τὸ κύρος τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ νὰ διασπάσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα, διεκήρυττεν, ὅτι «ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία»· τοῦναντίον ὅμως ἦτο ἐπιεικέστατος διὰ προσωπικὰ πρὸς αὐτὸν ἀδικήματα· ὅπως ἔλεγε,

«συγχωρῶ τὰ πάντα καὶ λησμονῶ τὰς κατ' ἐμοῦ ἀδικίας, διὰ νὰ μὴ διασπάσω τὸ ποίμνιον· δὲν κρίνω μάλιστα μὲ τὴν ὀφειλομένην ἀυστηρότητα καὶ αὐτὰ τὰ σφάλματα ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἁμαρτάνω σχεδὸν ὁ ἴδιος μὲ τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὁποῖαν τὰ συγχωρῶ».

Ἡ ὀρθὴ ὁμῶς αὐτὴ ἀντίληψις τοῦ Κυπριανοῦ διὰ τὴν μετὰ εἰλικρινῆ μετάνοιαν μόνον συγχώρησιν τῶν θυσιασάντων εἰς τὰ εἶδωλα ἐδημιούργησε μερίδα δυσαρεστημένων, οἱ ὅποιοι αὐστηρῶς κατέκριναν τὸν Κυπριανὸν δι' ὑπερβολικὴν ἀυστηρότητα πρὸς τοὺς θύσαντας, ἐνῶ αὐτός, δῆθεν, ἐζήτησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς. Τῆς μερίδος αὐτῆς ἠγεῖτο ὁ διάκονος Φηλικίσσιμος, οἱ δὲ δυσαρεστημένοι καὶ ἀντιδραστικοὶ κατὰ τοῦ Κυπριανοῦ πρεσβύτεροι, δρῶντες πλέον ὡς σχισματικοί, ἀνεκήρυξαν ὡς ἐπίσκοπον Καρχηδόνοιο τὸν Φορτουῆτον.

Ἄφ' ἑτέρου ὁμῶς ἠγέρθη καὶ ἄλλη μερὶς κατὰ τοῦ Κυπριανοῦ, ἡ ὁποία, φρονοῦσα, ὅτι οἱ ἅπαξ θύσαντες καὶ οἱ βαρέως ἐν γένει ἁμαρτήσαντες ἔπρεπεν ἐφ' ὅρου ζωῆς νὰ ἀπεκλείοντο τῆς Ἐκκλησίας, δυνάμενοι νὰ συγχωρηθοῦν ὑπὸ μόνου τοῦ Θεοῦ, κατέκρινεν αὐστηρῶς τὸν Κυπριανὸν δι' ὑπερβολικὴν καὶ ἀντιχριστιανικὴν δῆθεν ἐπιείκεια. Ἠγέτης τῆς αὐστηρᾶς αὐτῆς μερίδος ἦτο ὁ Μοντανιστῆς Μάξιμος, ὁ ὁποῖος αὐτοανекηρύχθη ἐπίσης ἐπίσκοπος Καρχηδόνοιο.

Αἱ δύο αὐταὶ μερίδες ἀπετέλεσαν σχίσματα, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ Κυπριανὸς ἐδίδασκε τὴν μέσην καὶ μόνην ἀληθῆ ὁδόν. Αἱ ἀντιλήψεις τοῦ Κυπριανοῦ, τὰς ὁποίας οὗτος διετύπωσε καὶ εἰς σοφὸν σύγγραμμα *«Περὶ τῶν πεπτωκότων»* (De lapsis), μετὰ ζωηροῦς ἀγῶνας βαθμηδὸν ἐπεκράτησαν, ἰδίως μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Κυπριανοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας, ὅτε ἔπαυσεν ὁ διωγμὸς (251).

* * *

ΔΕΝ εἶχε παρέλθει ἀκόμη ὁ σάλος ἀπὸ τὸν διωγμὸν, καὶ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 252 ἐνέσκηψεν εἰς Ἀφρικὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν Καρχηδόνα φοβερὸς λοιμὸς καὶ λιμός, ὁ ὁποῖος, ἀποδοθεὶς εἰς τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, προεκάλεσε νέους διωγμοὺς κατὰ τῶν ὀπαδῶν του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λοιμοῦ ἔδειξεν ὁ Κυπριανὸς ὑποδειγματικὴν αὐταπάρνησιν καὶ ἐθελουσίαν καί, ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην κα-

θοδήγησίν του, διωργανώθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν συστηματικῶς ἡ συλλογὴ συνδρομῶν, ἡ περίθαλψις τῶν ἀπειροπληθῶν ἀσθενῶν καὶ ἡ ταφὴ τῶν θνησκόντων, ἀνεξαρτήτως θρησκευματος. Τοῦτο προεκάλεσε βαθυτάτην ἐκτίμησιν Χριστιανῶν καὶ ἐθνικῶν πρὸς αὐτόν.

Μὲ κηρύγματα καὶ μὲ σοφὰς πραγματείας, χωρὶς θεωρίας ἀλλὰ μὲ τάσεις πρακτικὰς, ἐνίσχυεν ὁ Κυπριανὸς τοὺς πάσχοντας καὶ ἀνέπτυσσε τὰ διάφορα θέματα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς· ὅλοι του οἱ λόγοι, ὅλοι του αἱ πραγματεῖαι φανερώνουν τὴν ἠπίαν, ἤρεμον καὶ ὄντως χριστιανικὴν προσωπικότητά του.

* * *

ΔΙΑΦΟΡΑ ἀντιλήψεως τοῦ Κυπριανοῦ πρὸς τὸν πάπαν Στέφανον, ἐν σχέσει πρὸς τὸ βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν, τὸ ὁποῖον ὁ μὲν πρῶτος ἐθεώρει ἄκυρον, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ἀντιλήψεις, ὁ δὲ ἔγκυρον, ἐπέφερε διαταραχὴν τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο ἀγίων Ἱεραρχῶν.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐτῶν 255-256, ὁ Κυπριανὸς συνεκάλεσε τρεῖς Συνόδους εἰς τὴν Καρχηδόνα, προκειμένου νὰ ρυθμισθοῦν τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδιαίτερος τὸ θέμα τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν.

Ὁ Ἅγιος ὑπεστήριζε τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, κυρίως δὲ τοῦ Ἁγίου Φιρμιλιανοῦ, ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποῖαν οἱ αἰρετικοί, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταστοῦν μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἔπρεπε νὰ βαπτισθοῦν, ταυτοχρόνως ὅμως δὲν ἐπεζήτει νὰ ἐπιβάλη τὴν πράξιν αὐτὴν εἰς Ἐκκλησίας, ἐχούσας διαφορετικὴν παράδοσιν.

Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Στέφανος (254-257) ἀντέδρασε ζωηρῶς εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Καρχηδόνας, ἀπαιτῶν ὅπως ὅλοι αἱ Ἐκκλησίαι ἀποδεχθοῦν τὴν ρωμαϊκὴν πράξιν, ἥτοι τὴν εἰσδοχὴν τῶν αἰρετικῶν δι' ἀπλῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν.

Τὴν δημιουργηθεῖσαν ρῆξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων μεταξύ Ρώμης καὶ Β. Ἀφρικῆς προσεπάθησε ἀνεπιτυχῶς νὰ θεραπεύσῃ ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἅγιος Διονύσιος, ἐν τέλει δὲ ἡ κοίμησις

τοῦ πάπα Στεφάνου (257) ἔθεσε τέρμα εἰς τὸ ζήτημα καὶ ἀπεκατε-
στάθη ἡ ἐνότις.

* * *

ΑΡΧΟΜΕΝΟΥ τοῦ 257 ἐξερράγη νέος σφοδρὸς διωγμὸς κατὰ τῶν
Χριστιανῶν, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Οὐαλεριανοῦ.

Πλείστοι Χριστιανοὶ συλλαμβανόμενοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, γέρον-
τες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, κατεδικάζοντο ἄλυσόδετοι εἰς κα-
ταναγκαστικὰ ἔργα, εἰς τὰ φοβερὰ ὄρυχεῖα τοῦ Σιγίου (Sigus) τῆς
Νουμιδίας συνήθως, ὅπου ὑφίσταντο φρικτὰς στερήσεις καὶ κακουχί-
ας, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων ταχέως ὑπέκυπταν.

Ὁ Κυπριανὸς εὐρίσκετο εἰς διαρκῆ ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτῶν καὶ
εἰς μίαν του ἐπιστολὴν πρὸς αὐτοὺς γράφει:

*«Σεῖς τῶν ὁποίων ἡ προσευχὴ εἶναι πλέον ἀποτελε-
σματικὴ, σεῖς εἰς τοὺς ὁποίους τὰ δεινοπαθήματα προσ-
δίδουν μίαν μεγαλυτέραν δύναμιν πρὸς μεσολάβησιν πλη-
σίον τοῦ Θεοῦ, ἃς ἐπικαλεῖσθε μὲ θερμὴν τὴν βοήθειάν
του καὶ ἃς παρακαλεῖτε, ὅπως ἡ θεία χάρις μᾶς ἐνισχύη
καί, ἐλευθερώνουσα ἡμᾶς ἀπὸ τὰ σκότη καὶ τὰς παγίδας
τοῦ κόσμου, μᾶς χαρίσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν δόξαν...
καὶ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν οὐράνιον βασιλεί-
αν».*

Τότε συλληφθεὶς καὶ ὁ Κυπριανός, κατὰ τὴν 30ὴν Αὐγούστου τοῦ
257, ἐξωρίσθη εἰς τὸ Κούρουμπι, σημερινὴν Korba νοτιοανατολικῶς
τῆς Τύνιδος, ἀλλὰ μετὰ ἱκανὸν χρόνον τοῦ ἐπετρέπη ἡ ἐπάνοδος
εἰς τὴν ἔδραν του.

Οἱ περὶ αὐτόν, διαβλέποντες, ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν ἐξέλιπεν, ἐπέμε-
ναν νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμόνως ἠρνήθη.

Προαισθανόμενος τὸ προσεχές του τέλος, ἔγραφεν, ἐν εἶδει δια-
θήκης, πρὸς τὸ ποίμνιόν του:

*«Ἐν ὀνόματι τῆς διδασκαλίας, τὴν ὁποίαν πάντοτε
σᾶς ἐκίρυσα, συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου,
τηρήσατε τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν ἡσυχίαν· κανεῖς ἃς μὴ διε-
γειρήη ταραχὰς μεταξύ τῶν ἀδελφῶν καὶ κανεῖς ἃς μὴ
παραδοθῆ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας· μόνον ἂν
συλληφθῆ καὶ προσαχθῆ πρὸ τῶν δικαστῶν, τότε μόνον*

ὀφείλει νὰ ὀμιλήσῃ· τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ ὀμιλῇ ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ ἐντὸς ἡμῶν».

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, κατὰ τὴν 13ην Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 258, ὁ Κυπριανὸς συνελήφθη ἐκ νέου καὶ προσήχθη πρὸ τοῦ ἀνθυπάτου Γαλερίου Μαξίμου, ὁ ὁποῖος παρεθέριζεν εἰς τὴν ἐν Σέξτι, παρὰ τὴν Καρχηδόνα, ἔπαυλίν του.

Μετὰ τὴν τυπικὴν διαπίστωσιν τῆς ταυτότητος τοῦ Κυπριανοῦ, ὁ ἀνθύπατος εἶπε πρὸς αὐτόν: «*Σὺ εἶσαι ὁ ἐπίσκοπος τῶν ἱεροσύλων αὐτῶν ἀνθρώπων;*».

Ὁ Κυπριανὸς ἀπήντησεν καταφατικῶς.

Τότε ὁ ἀνθύπατος εἶπεν: «*Οἱ ἀγιώτατοι αὐτοκράτορες διατάσσουν νὰ θυσιάσῃς εἰς τὰ εἰδωλα.*

Δὲν θὰ τὸ κάμω», ἀπαντᾷ ὁ Κυπριανός.

Εἰς προτροπὴν τοῦ ἀνθυπάτου νὰ σκεφθῇ ὠριμότερον, ἐπιλέγει: «*Πράξε, ὅ,τι σὲ διέταξαν· τὰ πράγματα εἶναι τόσο σαφῆ, ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη σκέψεως.*

Τότε ὁ ἀνθύπατος ἐξέδωκε τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν: «*Ὁ Κυπριανὸς θὰ θανατωθῇ διὰ ξίφους.*

Χάριτας τῷ Θεῷ» (Deo gratias), ἀπήντησε μὲ οὐρανίαν γαλήνην ὁ ἱερὸς ἀνὴρ, ἐνῶ τὸ πλῆθος τῶν Χριστιανῶν τῶν παρακολουθούντων τὴν δίκην, ἀνεβόησε: «*Καὶ ἡμᾶς μαζί του!*», δημιουργοῦντες μεγάλην σύγχυσιν.

Ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐξετελέσθη ἐν Σέξτι, τὴν 14ην Σεπτεμβρίου τοῦ 258.

Ὁ Κυπριανὸς ἀπεδύθη τὸ ὠμοφόριόν του καὶ ἐγονυπέτησε διὰ νὰ προσευχηθῇ. Παρέδωσε τὸ στιχάριόν του εἰς τοὺς διακόνους, οἱ ὁποῖοι περιεστοίχιζον αὐτόν, ἀνέμενε μὲ ἡρεμίαν τὸν δήμιον, εἰς τὸν ὁποῖον παρήγγειλε νὰ δοθοῦν εἴκοσι πέντε χρυσᾶ νομίσματα διὰ τὸν κόπον του καὶ κατόπιν ἔδεσε μόνος τοὺς ὀφθαλμούς του.

Ἄπειρον πλῆθος λαοῦ παρηκολούθησε μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν τὴν ἐκτέλεσιν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ μὲ σινδόνας συνέλεξαν τὸ τίμιον αἶμα τοῦ περιφήμου Μάρτυρος καὶ Ποιμένου των.

Κατὰ τὴν νύκτα οἱ πιστοί, προκειμένου νὰ διασώσουν τὸ μαρτυρικὸν σῶμα του ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν εἰδωλολατρῶν, μετέφεραν αὐτὸ κρυφίως μὲ ὕμνους ἐκτὸς τῆς πόλεως καὶ τὸ ἐνεταφίασαν εἰς τὴν παραλίαν.

Ὁλίγον μετὰ τὸ 313, ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐκτίσθη πρὸς τιμὴν

του έπτάκλιτος βασιλική, τής όποίας σώζονται σήμερα τὰ έρείπια, όπου ό έπίσκοπος Ίππώνος Άγιος Αύγουστίνος (396-430) έξεφώνει τὰς όμιλίαις του εις τόν Άγιον Κυπριανόν κατά την έπέτειον ήμέραν του μαρτυρίου του (14 Σεπτεμβρίου)**.

Ή μνήμη του μαρτυρίου του Άγίου Ίερομάρτυρος Κυπριανού έωρτάζετο πανδήμως εις όλην την Άφρικήν, την Ρώμην, την Κωνσταντινούπολιν και την Ίσπανίαν.

Τοιαύτη ήτο ή ένδοξος σταδιοδρομία του μεγάλου αυτού Χριστιανού και λαμπρού Ποιμενάρχου.

* * *

Ο ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ έφημίσθη και ως συγγραφεύς, τὰ δέ έργα του θεωροϋνται από τὰ άξιολογώτερα κείμενα τής λατινικής πατερικής γραμματείας και τής όρθοδόξου θεολογίας.

Έκτός του «Περὶ πεπτωκότων» συγγράμματός του, άξιόλογος μελέτη του είναι ή «Περὶ τής ένότητος τής καθολικῆς Έκκλησίας» (De Ecclesiae unitate), όπου παρουσιάζει την Έκκλησίαν ως Μητέρα και ως Κιβωτόν, έντός τής Όποίας μόνης έπιτυγχάνεται ή σωτηρία (salus extra Ecclesiam non est), είναι ένιαία, άποτελεί κατ' ουσίαν μίαν Έπισκοπήν, την Όποίαν κατά μέρος μὲν διοικεί έκαστος Έπίσκοπος, ως σύνολον δέ όλοι όμοϋ οί Έπίσκοποι, όντες μεταξύ των ίσοι, ως ήσαν και οί Άγιοι Άπόστολοι.

Έγραψε και πλείστας πρακτικού περιεχομένου πραγματείας, έκ τών όποίων, έν αντιθέσει πρὸς τόν Τερτυλλιανόν, διαφαίνεται ή ήπία, ήρεμος και όντως χριστιανική προσωπικότης του.

Την όλην ιδεολογίαν του Κυπριανού περιλαμβάνει μία μόνον φράσις του:

«Άγωνιζόμεθα διὰ την τιμήν και ένότητα τής Έκκλησίας».

Όπως όρθῶς έλέχθη,

*«εις την γην τής Καρχηδόνας έγαλουχήθη, άλλ' είναι άξιος να κοσμή τόν κόσμον όλόκληρον»***.*

(*) **Δημητρίου Σ. Μπαλάνου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Οἱ Πατέρες καὶ Συγγραφεῖς τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἐκδ. β΄, ἐν Ἀθήναις 1961, σελ. 128-133.

Ἱερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου, Νέος Συναξαριστῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεπτέμβριος, σελ. 179-183, ἐκδ. Ὁρμύλια 2001.

(**) Κατόπιν, λόγῳ τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, μετεφέρθη ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου κατὰ τὴν 16ην Σεπτεμβρίου.

(***) Εἰς τὰ ἑλληνικὰ *Συναξάρια* ἐπικρατεῖ μεγάλη σύγχυσις, λόγῳ τῆς ταυτίσεως τῶν δύο ὁμωνύμων Μαρτύρων, δηλαδὴ τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ Καρχηδόνης καὶ τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ Ἀντιοχείας, τοῦ πρώην μάγου, ὁ ὁποῖος ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Νικομήδειαν τῆς Βιθυνίας κατὰ τὸ ἔτος 304 μαζί μὲ τὴν Ἁγίαν παρθένον Ἰουστίναν καὶ τιμᾶται τὴν 2αν Ὀκτωβρίου.